

Sala VI

19. RETRATS DE PRÍncePS JULIOCLAUDIS

Si ho recordeu, els membres de la meua família i d'altres famílies imperials que us he presentat fins ara no tenien rostre. Ara sí que us en puc mostrar alguns. Aquests dos joves de la meua família, julioclaudia, estaven cridats als més alts honors. Per això hi eren presents les seves escultures, decorant el *frons scaenae* del teatre. El més gran, Germànic primogènit de Drus el Vell i d'Antònia la Jove (filla de Marc Antoni), afillat de Tiberi, el seu oncle, que havia de tenir un paper rellevant en la successió de l'imperi i que va morir als 34 anys, l'any 19 dC, prop d'Antioquia, en la creença que havia estat enverinat. L'altre no recordo amb seguretat si era el seu fill Drus Germànic o Britànic, fill de Claudi. Aquestes galeries de retrats les presidia la meua efígie, i s'hi representaven els membres de la casa imperial –tant masculins com

femenins– que eren o havien estat importants en la successió dinàstica. No m'ho deixen dir, perquè no saben exactament on es va trobar, però aquest retrat de Lívia la meua segona dona i mare de Tiberi, que veieu al darrere, crec recordar que formava part d'aquesta galeria. Com podeu veure, era necessària la presència de tots els membres de la família per evidenciar qui podria exercir el poder de l'imperi. Ai, el poder de les imatges!

20. TOGATS AMB BULLA AUREA

Com us deia, no només estàvem representats els membres de més edat de la família, o aquells que d'una manera o una altra exercíem el poder. També hi eren presents els més joves, com a seguretat d'una herència familiar. Aquí en teniu dos, representats amb la túnica curta, la *toga praetexta*, i la *bulla aurea*, un amulet que portaven penjat al coll fins a l'edat adulta, moment en el qual se'l treien i l'oferien al seu déu en una cerimònia de pas a l'edat adulta. Possiblement representen Britànic i Neró, el darrer i, segons diuen, el més cruel de tots els emperadors de la meua família.

21. VENUS

Pensar en les atrocitats que van cometre els emperadors que em van succeir m'omple de tristesa. Prenc força, però, davant d'aquesta imatge de Venus, de qui, segons l'*Eneida* de Virgili, ve la meua descendència, atribuint-me aquesta essència divina. Per això, potser, aquesta petita estatueta devia ocupar, també, un lloc en el teatre, col·locada segurament en una petita capella a la *cavea*. Necessitàvem els déus i les deesses per afrontar el nostre destí i, també, perquè tot funcionés correctament en el desenvolupament de l'espectacle.

Sala X

22. TALIA

Segurament a Talia –la vuitena de les nou muses i protectora de la comèdia i de la poesia bucòlica– i a les altres muses, nascudes de Júpiter i Mnemòsine, es devien dirigir els actors i promotors teatrals per demanar que els espectacles fossin un èxit. De caràcter alegre, Talia va engendrar amb Apol·lo els Coribants, ballarins de la deessa Cíbele.

23. EUTERPE

També a Euterpe, coneguda com la molt plaent, protectora de la música, havien de tenir en compte els actors i participants en els espectacles. La podreu veure sempre envoltada d'instruments musicals, com en aquesta representació, en la qual apareix amb l'*aulos* o doble flauta, que feia servir per acompanyar Apol·lo quan interpretava les seves melodies. Un seguici en el qual no podia faltar la mare de les nou muses, Mnemòsine, deessa de la memòria...

24. MNEMÒSINE

Ai, la memòria...! No en vaig mancat jo, August, de memòria! Recordo bé tot el que vaig viure i veure a Tàrraco, i en la meua ment imaginava com podia arribar a ser aquesta ciutat. El meu somni! No oblideu mai el que va ser i va significar. Que us serveixi per avançar, fent-ho amb criteri. Per a això ha de servir el coneixement històric! Que us acompanyi Mnemòsine, deessa de la memòria i mare de les nou muses, i torneu a fer-nos una altra visita. Ens queden encara moltes històries per explicar!

ITINERARIS PEL MNAT, 4

EL TEATRE DE TÀRRACO

"Distingits espectadors, una mica d'atenció si sou tan amables i que la cosa ens vagi bé a mi, a la companyia, als seus amos i als promotors de l'espectacle. A veure, tu, pregoner, fes que tot aquest públic faci orelles de pam! [...] La peça és una comèdia d'entreteniment que té gràcia i fa riure. Presteu-me amablement la vostra atenció i que Mart, com en altres ocasions, us sigui favorable."

Amb aquestes paraules Plaute, en el pròleg de la seva comèdia *Asinaria* (La comèdia dels ases), convidava els espectadors al seguiment de l'espectacle.

Amb aquest itinerari us volem convidar a conèixer com era el teatre de Tàrraco i què s'hi feia, a través de les peces que es conserven al MNAT, procedents d'aquest important monument de la ciutat, que podreu anar col·locant en el dibuix de la seva reconstrucció.

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Plaça del Rei, 5

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

D.L.: 1781-2011 © MNAT

Sala I

1. TOGAT

Si us dic que era al teatre, ocupant un lloc privilegiat al darrere de l'escenari, decorant la paret que li feia de fons i observeu la meua mida, podríeu dir-me qui sóc? Potser molts ja ho haureu endevinat: sóc August, primer emperador de Roma, que vaig residir a Tàrraco durant el 26-25 aC. Sóc aquí per explicar-vos els meus records d'aquella ciutat i, en especial, per acompanyar-vos en aquest recorregut a la recerca del teatre, el primer dels edificis d'espectacles construïts a Tàrraco i que explica moltes coses de mi i la meua família. Em van representar amb toga i, si us hi fixeu bé, encara podreu apreciar les restes de la policromia.

2. TOGAT

Érem molts els membres de la família julioclaudia que teníem un lloc al teatre. Aquest és Claudi (us ho puc dir jo, encara que no hi hagi el seu retrat). Era ell l'emperador, quan es va fer una remodelació al teatre i es van col·locar algunes de les estàtues que el decoraven. Per això es va fer representar. No hi podia faltar, com a imatge principal del poder regnant!

3. ESTÀTUA CUIRASSADA

Representats, també, com a cap dels exèrcits. Encara que, en aquest cas, aquest personatge no pertany a la meua família. Segons diuen, podria ser una representació d'un dels emperadors de la dinastia flàvia. Una interpretació realitzada a partir de la presència en la decoració de la cuirassa d'una ègida escamada rodejada de serps, similar a la que portava la famosa cuirassa de Minerva encarregada per Domicià l'any 92 dC durant la seva campanya contra els sàrmates. Està representat amb els peus descalços, com només es podien representar els déus i els emperadors, que érem considerats déus, també!

4. FUST DE COLUMNA

Aquesta columna, així com altres elements arquitectònics que us mostraré, pertanyen a una primera etapa de l'edifici. Com podeu veure, estaven fets en pedra calcària local, estucats i pintats. No havia arribat encara la marmorització de la ciutat, que, diuen, era el meu somni.

5. CAPITELLS CORINTIS

De la primera fase de construcció de l'edifici s'han recuperat quinze capitells. Aquests dos que veieu, conserven l'estuc i la pintura que amagaven l'aspecte poc noble del seu material.

6. FRAGMENT DE CORNISA AMB INSCRIPCIÓ

Com veureu més endavant, tots els elements utilitzats per a la construcció del teatre van ser realitzats en pedra local. Un material fàcil d'extreure i de treballar, però menys preuat i vistós que el marbre. Per això, si us hi fixeu, tots estan estucats i pintats. En aquest cas, part de la inscripció que es conserva està pintada de vermell, per fer-la destacar.

Sala II

7. FRAGMENT DE FUST DE COLUMNA

Les columnes, els capitells, els frisos i altres elements arquitectònics que podeu veure donen idea de la monumentalitat d'aquest edifici, que, crec recordar, tenia una capacitat per a uns quatre o cinc mil espectadors.

8. CAPITELLS CORINTIS

Encara que la pedra utilitzada no fos d'una gran qualitat, els artifices que la van treballar van fer una bona feina. Aquí podeu observar la qualitat d'aquest capitell corinti amb les seves fulles d'acant, delicadament esculpides.

9. FRAGMENT D'ARQUITRAU I FRIS ARQUITECTÒNIC AMB INSCRIPCIÓ

Creu recordar que aquesta inscripció imperial coronava un *aditus* (corredor) d'accés a l'*orchestra* del teatre. Sent com és una inscripció que fa referència a l'emperador, us podeu imaginar a qui es devia referir...

10. ESTÀTUES CUIRASSADES

Juntament amb la que heu vist anteriorment, formen part de la representació de tres emperadors amb abillament militar, com a cap dels exèrcits. Alguns historiadors les interpreten com la representació dels emperadors Antoni Pius, Marc Aureli i Luci Ver, segurament coincidint amb una marmorització del teatre en el segle II dC. Ja veieu

que no es posen d'acord en la seva identificació. El que sí que és cert és que decoraven el *frons scaenae* del teatre i que eren la imatge del poder regnant. El poder, sempre fent publicitat!

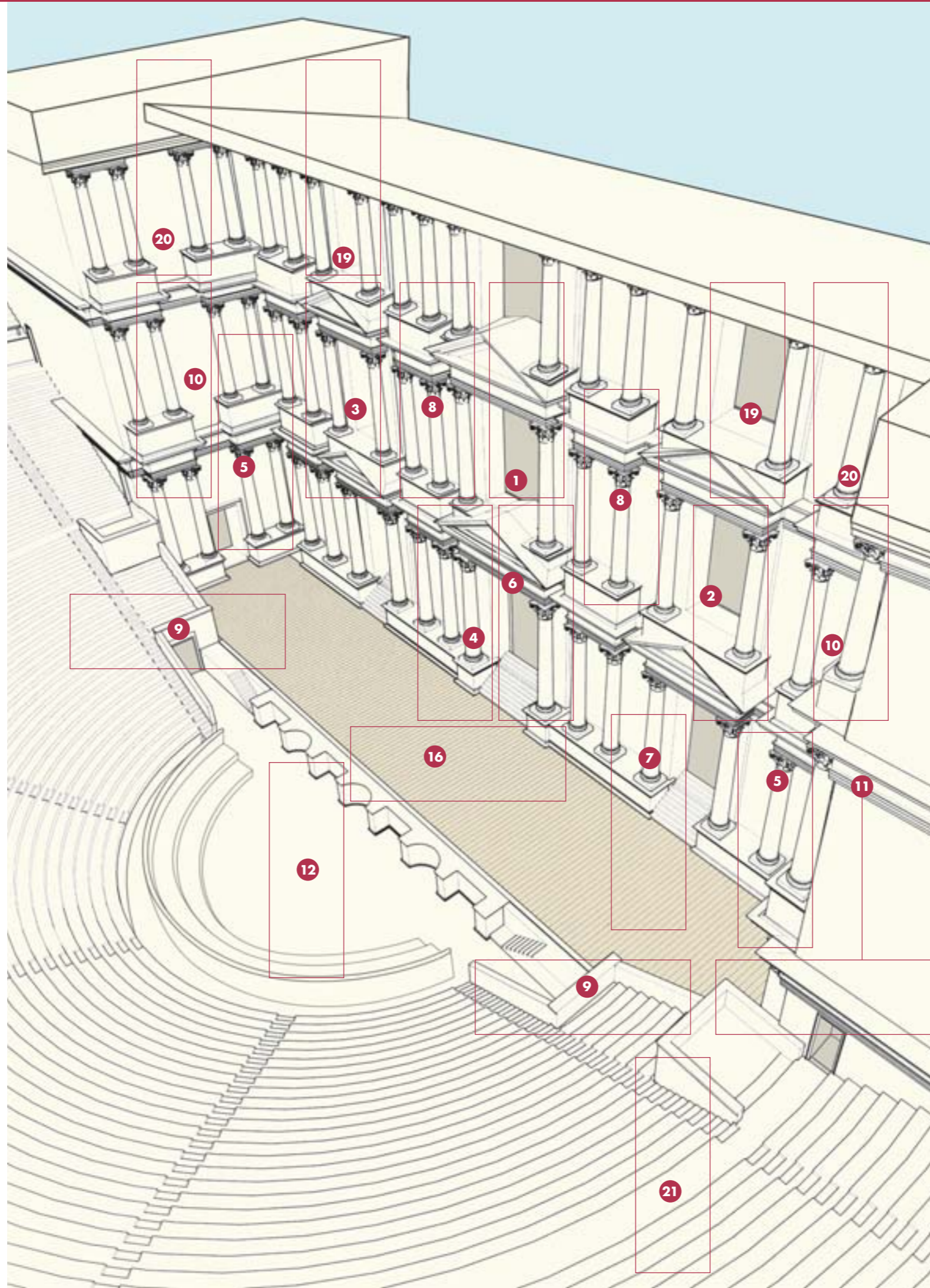
11. FRAGMENT DE CORNISA

Les peces que se n'han conservat ens donen a conèixer fins al darrer detall de com era el teatre. Aquests elements formaven part de la cornisa de coronament de cadascun dels tres ordres que conformaven el *frons scaenae* del teatre, és a dir, el mur que tancava l'escenari.

12. ARA DEDICADA AL NUMEN D'AUGUST

Al teatre no només hi era present a través de la meua efígie. Aquest altar, dedicat al *numen* d'August –la meua potència divina!–, es trobava al centre de l'*orchestra* i era utilitzat per retre'm culte i perquè els ciutadans poguessin expressar la seva fidelitat a Roma i a l'emperador. També s'aprofitava per desitjar que tot l'espectacle anés a l'hora i els ciutadans gaudissin d'una bona estona de lleure. Penseu, de tota manera, que en realitat les representacions teatrals no eren simplement una activitat artística, sinó una expressió de la vida civico-religiosa.

Sala IV

13. MÀSCARA

El que més ens agradava, però, quan anàvem al teatre, era divertir-nos, i per això preferíem les comèdies a les tragèdies, que tant agradaven als grecs. Les farses atel·lanes eren un altre dels gèneres que més agradaven a la gent. Un gènere menor, però genuïnament romà, format per improvisacions satíriques, amb tota mena de bromes i acudits, tant en prosa com en vers, que depenien de l'enginy i l'atreviment dels actors. Aquesta màscara teatral de terracota, que representa una cara grotesca amb un nas sobredimensionat i un marcat somriure, ens recorda les màsques utilitzades per les farses atel·lanes.

14. DISC D'OS AMB LA REPRESENTACIÓ D'UNA MÀSCARA

La màscara –que nosaltres anomenàvem *persona*– era de fusta o de roba i guix i portava perruca, barba i tot el necessari per representar el personatge. A la zona de la boca, una gran obertura en forma d'embut feia d'amplificador de la veu dels actors. Podeu conèixer com eren aquestes màsques a través de totes aquestes peces que ara us aniré assenyalant: llànties, elements decoratius, ceràmiques... En el nostre espai quotidià ens agrada molt envoltar-nos d'imatges que ens recordessin els espectacles escènics (*ludi scaenici*), tan apreciats i tan nombrosos arreu.

15. LLÀNTIA AMB LA REPRESENTACIÓ DE DUES MÀSQUES

Encara que, com ja us he dit, ens agradaven més les comèdies que les tragèdies, també aquestes es representaven més com un producte cultural que per l'interès que despertaven entre el públic. De fet, el gènere teatral més popular i de més pervivència va ser el mim, en el qual, al contrari que en altres gèneres, els papers femenins eren representats per dones.

16. LLÀNTIA AMB LA REPRESENTACIÓ D'UN ACTOR AMB MÀSCARA

Teníem una verdadera organització teatral, amb companyies estables, en les quals les dones no hi eren presents. Eren administrades per un *dominus*, al qual el magistrat o el privat que organitzava l'espectacle entregava els honoraris pactats per a l'autor de l'obra, de la música, per als actors, per a l'escenografia i el vestuari. No estava gaire ben vist dedicar-se al teatre, i la majoria dels actors eren esclaus o lliberts, subjectes a una rígida disciplina. De fet, el meu successor, Tiberi, va decretar l'exili per a aquells que, sent de famílies senatorials, es dediquessin al teatre.

17. LLÀNTIA DE BRONZE AMB LA NANSA DECORADA AMB UNA MÀSCARA DE TEATRE

Les màsques, obra d'hàbils artesans, tenien molta importància per al bon desenvolupament de l'obra, fins al punt que els autors es preocupaven directament de donar les instruccions per a la seva construcció, de manera que tinguessin la màxima semblança amb el personatge que havien de representar. La màscara que decora la nansa d'aquesta llàntia és d'una gran qualitat.

18. LLÀNTIA AMB UNA BACANT DANSANT

Els espectacles teatrals solien acompanyar-se amb música. També hi havia peces cantades (*cantiva*), que s'intercalaven entre els diàlegs i alguns intervals de dansa (*embolia*). Aquesta bacant dansant ens transporta a la història recollida a *Les bacants*, una de les tragèdies d'Eurípides.